

A BÁNYÁYA

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre 12 K. || Félévre 6 K.
Negyedévre ... 3 K.
HIRDETÉSEK DIJSZABÁS SZERINT.

Felelős szerkesztő:
Dr. BISCHITZ BÉLA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, IV., Molnár-utca 33. II. emelet.
TELEFON 108-00.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

A vaskartel és az állami vasművek.

A vaskartell ismét létrejött és az állami vasművek ismét beléptek a vaskartellbe. Avagy még konkrétebbül: az állami vasművek ismét beléptek a vaskartellbe és ezáltal létrejött a kartell. Mert kétségtelen, hogy ha az állami vasművek nem lépnek be, hát nincs kartell. Így hát a m. kir. állami vasműveknek köszönhetjük a vaskartell áldásait.

Ennél nagyobb közgazdasági barbarizmus el sem képzelhető. Egy intézmény, melynek az volna a nagy közgazdasági hivatása, hogy szabályozó legyen, nemcsak lemond erről a kötelességszerű nagy feladatáról, hanem beáll azok szövetségébe, akiket regulálnia kellene. Beáll azok társaságába, akik nem ismernek egyebet, mint zsebérdeket, azok társaságába, akik közgazdasági életünk egyenes megrotói.

Ilyesmi valóban csak nálunk lehetséges. Nálunk azért, mert nincs ellenőrző gazdasági közvéleményünk. Nálunk azért, mert senki sem törődik a vaskartell gazdasági brutalitásaival, mert könnyelmű közönységünkben nem látjuk és nem ismerjük azt a nagy károsodást, amit a vaskartell uszoraszerűleg felcsigázott árai a nemzeti vagyonosodás terén előidéznek.

Feljajdul az ország a minden téren uralgó nagy drágaság miatt és méltán, mert ez a nagy drágaság az ország hátgerincét, a középosztályt teszi tönkre. Kutatják a nagy drágaság okait és nem veszik észre, vagy nem akarják észrevenni, hogy az immár elviselhetetlenné vált nagy drágaság az egyes gazdasági tereken lábrakapott, fokozatos kizsákmányolás egyenes következménye. A társadalom kizsákmányolásának néprontó politikáját a vaskartell kezdte meg. Megkezdte a vasárak hihetetlen felcsigázásával. Már most tudni kell, hogy nincs a gazdasági és társadalmi életnek egyetlen tere és nyilvánulása, ahol a vas mint fogyasztási cikk ne játszanék szerepet. A legnagyobb építkezéseknél és a legkisebb háztartásnál; a nagy gyáripárnál és a legkisebb háziipárnál; a legbelterjesebb mezőgazdaságnál és a törpe birtokoknál; a fényűző nagy urnál és a napszámosnál; mindenhol ott találjuk a a vasat, mint elkerülhetlen szükségetti cikket és mindezeket kizsákmányolja a vaskartell. És mindezekben társ a m. kir. állami vasművek.

De hát tárgyilagosan felmerülhet az a kérdés, vajjon a hazai vasművek helyzete, termelési és jö-

vedelmezőségi viszonyai nem-e teszik szükségessé a kartellt? Nem-e kell, hogy rossz viszonyok ellensúlyozásul a vasművek egyesüljenek, egymást óva, véde, támogatva? A válasz mindezen kérdésekre egy kiáltó nem! A kartell nem egyéb, mint a telhetetlen nyereségvágy garázdálkodása. Hiszen a kartell fővezető magánművei 30—40% osztalékot fizetnek. Miből? Talán fokozott termelésből? Sokszorosán emelkedő munkából? Távolról sem. Mindezen művek termelése a kartell működése alatt összesen 7 százalékkal emelkedett, évi nyereségük azonban 275 százalékkal. Miből van tehát ezen óriási nyereség? Tisztán a felcsigázott árakból, teljesen kihasználva a vámvédelmet és a külföldi vasművek tarifális távolságát.

És, ismételjük, ebben a szövetségben vesznek részt az állami vasművek. És ez annál elítélendőbb, mert ha nem vennének részt, úgy nem volna kartell. Tehát a vaskartell garázdálkodásáért első sorban az állami vasműveket terheli a felelősség. És ezért állítjuk és merjük állítani, hogy az állami vasművek teljes mérvben vétenek hivatásuk és rendeltetésük ellen.

Mi ugyanis nem birunk az állami vasművek vezetésének a vaskartell védelme alá helyezett közgazdasági magaslatára emelkedni. Mi megengedjük ugyan, hogy a kartell védelme kényelmes munkát biztosít, ámde mi, akik tudjuk, hogy mi volt az állami vasművek rendeltetése létesítésük idején és tudjuk, hogy ez a rendeltetés ma még fokozottabb közgazdasági kötelesség, mi az állami vasművek működését még mindig az eredeti rendeltetés szempontjából nézzük. Ennek a rendeltetésnek megvolt és még ma is megvan a maga nagy állampolitikai, szociális és iparpolitikai indoka.

Állampolitikai indoka és nagy fontossága abban állott, hogy ezen művek legtöbbszörre nemzetiségi területen feküdven, valóságos gócpontjai és okszerű terjesztői lettek a magyar államiság eszméjének, a magyarságnak. Szociális jelentősége abban állott, hogy a munkások részére a legmodernebb emberbaráti és jóléti intézmények létesítették és ezzel nemcsak a saját, évről-évre nagyobb és nagyobb számu munkásaikról a leghumanisztikusabb módon történt gondoskodás, hanem példát adtak a magánvállalatoknak is. És iparpolitikailag? Aki ismeri az állami vasműveknek és az ezekkel kapcsolatos máv. gépgyárnak szinte amerikai számba menő fejlődését, az azonnal megérti ezen művek nagy iparpolitikai

hatását. És így, csakis így lehet megérteni, hogy miért igyekezett minden kormány ezen műveket gyarapítani és fejleszteni s miért választott mindig hátrázott nemmel, valahányszor a magánvállalkozás akarta ezen műveket kezei közé keríteni.

És visszapillantást vetve az állami vasműveknek a múltban kifejtett működésére, habozás nélkül el kell ismerni, hogy állampolitikai és szociális feladatokat a legteljesebb mérvben teljesítették. Sőt iparpolitikailag is, ha a nagyszabású fejlődést tartjuk szem előtt. Ámde azon szerencsétlen pillanattól kezdve, amidőn beléptek a vaskartellbe, súlyosan vétettek iparpolitikai hivatásuk ellen, ma pedig, amidőn ezt a belépést megújították, a legnagyobb közgazdasági bünt követték el. Még gondolatnak is abszurd. Az állam társul szegődik azokhoz és társul azokkal, akik egyesegyedül csupán a lehető legnagyobb haszon elérése által ösztökélve, társulnak az egész gazdasági élet kiszípolozására. De hát ez nálunk könnyen megy, mert nincs gazdasági közvéleményünk, amely ítélőszéke elé állítaná az ily eljárást.

Nemzetközi bányászati és kohászati kongresszus Düsseldorf június 19-től 23-ig.

Egy kiváló képességű és nagy koncepciójú részvevőjétől a kongresszusnak vettük az alábbi hírt, mely alkalmat ad betekinteni a kongresszus intimitására, illetőleg módot arra nézve, hogy a nagyarányú és a maga nemében páratlan kongresszus sohasse feledtessék el az érdekelték körében.

A Kruppvárosban Essenben, a kongresszust záró kerti ünnepély programján, gyönyörű tollrajz alján egy jelmondat volt olvasható: „Rüstig zur Arbeit, froh in der Rast.“ Ezek az emberek ismerik magukat. Ez a tudatosság a legjelemezőbb vonásuk. Mikor mi magyarok a kongresszus résztvevőinek listáját lapozgatva láttuk, hogy a magyar kormány nem képviselteti magát és ez okból Klein ur az osztrák közmunkák minisztériumának tanácsosa, az osztrák-magyar monarchia hivatalos képviselőjeként szerepeltetett, a selmeci bányászati akadémia egyik jeles tanára, a nevét nem írom ki, egy tót mondás vetett közbe. Arra megy ki a mondás, hogy nehéz valaminek a sorát, rendjét előre megállapítani, hanem „ahogy a munka adja.“ Ajánlom a jelmondatot a magyar kongresszusok rendezőinek figyelmébe. Szerencsére, „ugy adta a munka,“ sikerült a dolgot jóvátenni. Köszönet érte elsősorban Lóczy miniszteri tanácsos urnak, ki a IV-ik geologiai osztály elnökségébe is beválasztott és feltalálásai révén nagy népszerűsége tett szert. Herr Loczy de Locz, az egész nevet, egy szóban, az „o“ betűket nagyon röviden ejtve és német szerint a hangsúly az utolsóelőtti szótagon, egyikévé vált a kongresszus legismertebb tagjainak. Ő és Zsigmondy ur, az osztrák-magyar államvasut nyugalmazott főfelügyelője intézték el a kongresszus ezer fejű, ezer kezű vezértitkárával Schrödter dr. mérnök ural, hogy Magyarország állami különállása mindenütt kellően kifejezésre jutott. Minden ünnepélyen ott volt külön a magyar

cimer, magyar zászló, külön felköszöntők az ünnepi banketten, a záró ülésen.

A kongresszus rendezésében azonban, sehol semmi nyoma a véletlenek közreműködésének. Erre a factorra nem volt bizva semmi. Rendezve és előkészítve minden a legapróbb részletekig és gazdagon, méltóan ahhoz a hatalomhoz, mely a világ összes nemzetét a munkánál és a munkát követő áldomásnál vendégül látta. A világ összes nemzetét és ez az „összes“ szó szerint értendő. Európa nagy kultur államai, a haladás szédítő tempójától lihegve utánuk törtető kis nemzetek, Észak-Amerika munka műhelyei, Ázsia távoli partjai, — a mint a hivatalos üdvözlés modja — a hatalmasan előretörtető Japán, India, China, Afrika, mind elküldték képviselőiket, hogy a gyönyörű kert-városban, a művészet és munka e rajnamenti emporiumában Düsseldorfban, csudálják, hallják és lássák a német munka, a német ipar szinte bódító méreteket öltött haladását.

1762 résztvevő volt a kongresszuson bejelentve, iparosok, kereskedők, szakemberek, államférfiak, köztük 634 külföldi. A négy szakosztály közül a bányászati 1140, a kohászati ugyanannyi, a mechanikaiban 930, a geologiaiban 780 tag vett részt. A rendkívüli érdeklődés, talán páratlan a kongresszusok történetében, kellően megvan okolva a kongresszust rendező testületek neveivel. A Dortmund vidéki bányászati egyesület, a német kohászati egyesülete, a német vas- és acélipari egyesület, német gépgyárosok egyesülete, és kell-e még több, a „Stahlwerks-Verband.“ E nevek mindegyike fogalom, bennük annyi és olyan hatalom és tekintély jut kifejezésre, amennyit, ami ipari és gazdasági viszonyaink mellett tudatossá tenni szinte lehetetlen.

A munka program, a tagok foglalkoztatása, az excursiók, melyek a Rajnvidék mérhetetlen ipari gazdaságát tárták átuló szemünk elé, ezekről csak úgy lehetne némi halvány fogalmat adni, ha a felolvasásokról kiadott külön lenyomatokat, a felolvasásokhoz fűzött vitákat, a 40 érdekesnél érdekesebb excursió tapasztalatait szakszerűen állana módomban ismertetni, ez nem e sorok célja, erre nem is vállalkozhatnám. Elég talán annyi, hogy a bányászati osztályon 31, a kohászati 44, a mechanikaiban 17, a geologiaiban 24 előadás tartatott.

Ott zakatolva szágulda munka vonata hozzátudjuk e valaha a magunk dőcögő járműveit akasztani.

A „Kolozsvári Kereskedelmi és Iparkamara“ jelentése a kamara 1909. évi só- és szénbányászataról.

Sóbányászat és sókereskedelem. A kolozsvári kamara kerületnek s általában egész Erdélynek egyik legjelentékenyebb termelési ága s a bányáipar legkifejlettebb része a kincstári sóbányászat, mely egy évtized óta jelentős fejlődés útján halad, nemcsak azért, hogy az ország sófogyasztásának több mint fele részét az erdélyrészi bányüzemek látják el, hanem azért is, mert Magyarország újabb szintén fellendül sóexportja is tulyomó rész-

ben innen nyer kielégítést. Ehhez képest az erdélyrészi kincstári sóbányák termelése évről-évre fokozódik s a további fejlődésnek is tág perspektívája nyílik az által, hogy a sókereskedelemnek és sókivitelnak kereskedelmi alapon való újjászervezése immár az egész vonalon keresztülvitetvén, ennek kedvező eredményei mindjobban jelentkeznek.

Az erdélyi részekben tudvalevőleg öt kincstári bányamű áll jelenleg művelés alatt s ezek termelése a mult esztendőben a hazai összes sóbányák produkciójának 65%-át érte el. Az első sorban természetesen a marosujvári bánya szerepel, mely egész Európa egyik legnagyobb szerű sótermelő telepe: de mindjobban nyomul előre a désaknai mű is, melynek még némely tekintetben kezdetleges berendezései eddig akadályát képezték ugyan annak, hogy a bánya gazdasága teljes mértékben kiaknáztassék, de örvendetes módon máris megtörténtek a kezdeményező lépések a bánya üzemi berendezésének kellő színvonalra való emelése iránt. Szép fejlődés képét mutatja a parajdi bányatelep is, ami uyanacsak arra vezetendő vissza, hogy a Sójövedéki Vezérügynökség a magyar királyi pénzügyminiszterium megbízása alapján a közelmúltban a bányatelepeken is nagyobb szabású szállítási szervezetet és sófeldolgozó üzemtelepeket létesített. A Vizaknán és Tordán fentartott kincstári üzemek a szokott keretekben a helyi és közvetlen környékbeli szükséglet kielégítését látják el.

Az egyes bányatelepek viszonyaira áttérve, megemlítendő, hogy Marosujvárott a sótermelést sikerült az eddigi színvonalon jelentékenyen tul fejleszteni, különösen az iparsószállítások nagymérvű felkarolása által.

Az utóbbi években az őszi hónapokban csaknem állandó jelleggel visszatérő vasuti kocsihiány az elmúlt esztendőben alig érezfette hátrányos hatását ama célszerű intézkedések következtében, amelyek lehetővé tették, hogy az őszi sóforgalom a legkritikusabb október és november hónapokról július és augusztus hónapokra, tehát jóval korábbi időpontra koncentráltassék, némi fuvardíj-kezdmény engedélyezése révén. Ez kétségkívül igen helyes intézkedés volt a Máv.-tól, ámde gyakorlatban vajmi kevés eredménye lett volna ez intézkedésnek önmagában, ha a Sójövedéki Vezérügynökség szervezőjével és főleg a felmerült nagymérvű hitelgények kielégítése által segítségére nem lett volna a sókereskedelemnek abban, hogy tényleg élhessen a nyújtott kedvezményekkel.

Désaknán a forgalom újabb fellendülésének kétségkívül egyik hathatós tényezője az, hogy a Sójövedéki Vezérügynöksége teljesen új sóüzemtelepet létesített e bányánál, amely a legmodernebb szállítási, rakodó valamint őrlőberendezések fel-

használáskval a bánya szállítóképeségét magas színvonalra emelte. Megkezdte egyidejűleg a Vezérügynökség az új telepről az iparsó szállítást is.

Az egész erdélyrészi sótermelés és sóforgalom adatai az 1909. évben — szembeállítva az előző 1908. év eredményével — a következők voltak:

Sószállítás az erdélyrészi sóbányatelepekről:

Bányatelep:	1908.	1909.
	métermázsáksan	
Marosujvárról	921.235	926.930
Désaknáról	328.934	426.993
Parajdról	179.922	185.941
Tordáról	23.065	21.246
Vizaknáról	19.747	18.781

Összesen 1,472.903 1,579.891

Az 1909. év forgalma tehát 106.988 métermázsával haladja tul az előző év és 161.854 métermázsával az 1904. év forgalmát.

A kamarai kerületben fekvő sóbányák termelése elsősorban a belföldi fogyasztást volt hivatva kielégíteni! igen számottevő sómennyiség ment azonban a désaknai és marosujvári bányákból külföldre is, A Sójövedéki Vezérügynökséggel megbízott Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság a mult évfolyamán az eddiginél is erélyesebb tevékenységet fejtett ki oly irányban, hogy a magyar sónak minél teljesebben meghódítsa a külföldi piacokat, melyek régebben teljesen elvesztek a magyar exportra nézve a rendkívül heves külföldi versenyharc folytán. A mult év eleje óta Bulgáriában megszűnt sómonopolium alkalmat nyújtott arra, hogy a nemzetközi versenypiacon Magyarország ismét felvegye a küzdelmet s a Magyar Kereskedelmi részvénytársaság az egész Balkán-félszigeten működő kitérő szervezeteivel, erélyes kereskedelmi tevékenységgel, anyagi áldozatokat sem kimélve, belement a magyar sójövédék képviselőjében a versenyküzdelemben. Az eredmény az lett, hogy az elmúlt évben az erdélyi magyar só exportja felé az előző évi 63.800 q-ról 138.800 q-ra emelkedett, ami igen örvendetes kilátást nyújt arra nézve, hogy milyen további eredmények érhetők el erélyes tevékenység által.

A kamarai kerület iparsó forgalmának fellendülése is kétségkívül jórésben ama változások következménye, melyek az iparsó kiszolgáltatása körül az új organizáció életbeléptetése óta érvényre jutottak. Az iparsó beszerzés megkönnyítése, az iparsó árának olcsóbbá tétele, a kisiparosok mentesítése mindama komplikált lassu és nehézkes eljárások alól, melyekkel régebben az iparsó használatához szükséges engedély megszerzése s a kedvezmény tényleges igénybevétele járt, oly tág teret nyitottak az iparsó használatának, melyen

Festékek

és lakkok

(B 318/40)

■ megbízható, szolid és olcsó beszerzési forrása ■
Krayer E. és Társa, Budapest

festék-, kence- és lakkgyára

Főraktár és iroda:
V., Váci-út 6. sz.
„Krayer festékudvar.”

Ő cs. és kir. Fensége, József főherceg udv.
szállítója. A m. kir. államvasutak, állami
gép- és vasgyárak, az összes waggongyá-
rak, Budapest főváros szállítói.

belül a fejlődés meglepő arányokat öltött. A marosujvári sóbányánál a Magyar Királyi Sójövedék Vezérügynökségének denaturáló telepe, mely 1906-ban 42.700 métermázsa, 1907-ben 46.000 métermázsa, 1908-ban 51.843 métermázsa denaturált iparsót állított elő, az elmúlt 1909. évben már 75.332 métermázsa ily sót doigozott fel, emellett a désaknai telepről is feladásra került 7400 métermázsa iparsó. A más célokra ugyszólván teljesen értéktelen hulladéksónak ily kedvező felhasználása figyelemre méltó eredmény a sójövédéki kincstár szempontjából is.

Kamarai kerületünkben a Magyar Királyi Sójövedék Vezérügynöksége a múlt év végén 154 iparosnak szerzett iparsóhasználati engedélyt, míg az iparsó kiszolgáltatás reformjának életbeléptetése előtt mindössze 10 kamara kerületünkbeli iparos használt üzemében iparsót.

Hogy az iparosok az iparsóhasználati engedéllyel könnyebben élhessenek, vagyis az iparsót gyorsan és akadálytalanul megkaphassák, a pénzügyminiszterium megbízása alapján a Sójövedék Vezérügynöksége az ország 19 városában tart fenn állandó vidéki iparsóraktárakat. Kamaránk területén ily raktár a marosujvári és désaknai iparsódenaturáló telepeken kívül Kolozsvárt működik s az elmúlt év folyamán 38 iparos 85 esetben vette igénybe, míg a marosujvári üzemtelepnél 429 iparos fogyasztó 1011 esetben, a désaknai üzemtelepnél pedig 1 ipartelep 47 esetben rendelt közvetlenül iparsót.

Szénbányászat. A múlt évi üzleti eredmény nem a legkedvezőbb volt. Ennek egyik legfontosabb oka volt az az előrelátás és számítás nélküli tultermelés, amit az összes magyarországi nagyobb bányák a múlt évben eszközöltek. Dacára annak, hogy az 1909. évi fogyasztás emelkedése maximum 10—12%-ot mutatott, evvel szemben aránytalanul nagyobb volt a termelés, aminek következtében a kínálat nagyobb lett, mint a kereslet. Természetes, hogy a már kitermelt szenet piacra kellett vinni s ilyen körülmények között a szén árak rohamosan visszaestek. E visszaesés oly nagy mérvet öltött, hogy félős, hogy ilyen körülmények között egyáltalán érdemes lesz-e a termelés.

Az enyhe tél is nagyban hozzájárult a kereslet hanyatlásához, mert a rendes fűtési szénmennyiségnek alig 20%-a került 1909-ben elszállításra. Ma már minden bánya óriási nagy szénkészlettel bír, minek okát a tultermelésen kívül az enyhe télen kell keresnünk.

Harmadik jelentős oka volt a szénárak hanyatlásának az a szomorú körülmény, hogy a németországi ipar pangása következtében a porosz szén tulnyomóan Magyarországon talált piacra, kiszorítván a nagyfokú tultermelés következtében amugy is elszállításra váró hazai szenet, ami más-képpen nem tudott érvényesülni, mint árnyomás árán. Megfigyelésre méltó körülmény, hogy múlt év májusban a cséplési szükségletekre bányainknak már tulnyomó előjegyzésük volt — és most e célra még mindig nélkülözik a rendeléseket. Ez a körülmény is a tultermelésre és a szénárak leszállítására vezethető vissza, mert ezek vezetik a mezőgazdákat arra a következtetésre, hogy szükségleteiket későbbben még olcsóbban fogják beszerezni. E hitükben azonban csalódní fognak, mert máris arra a

minimumra jutott a szén ára, ami okvetlenül bizonyos kartellszerű egyezségekre vezeti az iparvállalatokat.

A vasuti széntarifa felemelése általában igen nagy károkat okozott mind az ipar vállalatoknak, mind a fogyasztóknak és a szénfogyasztást és bányáink versenyképességét károsan befolyásolja.

Az Erdélyi bánya r. t. egeresi bányavállalatában a befektetések fokozatosan emelkednek, a szükséges beruházások — a jó jövő reményében — a legnagyobb gonddal eszközöltettek. Kötések eszközésével az egész évi termelés értékesítését biztosította s kitűnő minőségénél fogva szenük mind nagyobb keletnek örvend s mind nagyobb tért hódít. A bánya hivatalos elnevezése is megváltozott, amennyiben „Ferenc-telep” néven szerepel a közigazgatásban. Munkásai részére a legnagyobb gonddal mindennemű jóléti intézményeket létesített. A régi lakásokat a modern kor igényeinek megfelelően átalakította, részben pedig ujjakkal szaporította. A telepen felváltva két orvos gyógykezeli a betegeket. Modern egészséges kórházat állítottak fel, a hol a betegek a leggondosabb kezelést nyerik.

A bányatelep egyik legfontosabb ténykedése a minden rétegben és minden téren forcirozott magyarosítás. Ezt első sorban a bányatelepen levő két iskola egy tanítója és tanítónője közvetíti. E két iskolában-négy falu gyermeke nyer oktatást a bányatelep gyermekein kívül, a kik mind román voltak dacára — magyarul beszélnek.

Általában minden tekintetben a legmagasabb igényeket is kielégítő kényelemmel vannak az alkalmazottak ellátva.

Az 1906—1907. évben volt szénhiány hatása alatt Francia tőkésékből álló csoport Szolnok-Doboka és Kolozs megyében nagyobb kiterjedésű szénterületet fedő zártkutatóványokat vásárolt meg és üzemét 1907. év végén meg is kezdte.

A társaság egyelőre a Szolnok-Doboka vármegyében fekvő zártkutatóványokkal biztosított területek feltárolására szorított, úgy, hogy az 1908—1909. év folyamán javarészt csak feltároló munkálatokat folytatott. Minthogy a kérdéses területen azelőtt sohasem folytattak bányászatot, az első időben sok küzdelme volt a társaságnak a munkáshiánnyal, a munkásokat távoli vidékekről kellett hozatnia. Kellő munkáslakások hiányában a munkát sem folytathatták kellő eréllyel és csak az 1909-ik évben kezdte meg — a Franciaországban megalakult társulat, mely cégét időközben Magyarországon is „Kolozsvári Kőszénbánya Részvénytársaság” cég alatt bejegyeztette — intenzívebben a munkálkodást.

Az üzem elkezdésekor ideiglenesen épített lakások helyett az 1909-ik évben a társaság 20 modern berendezésű, célszerű munkáslakást épített és ez is nagyban hozzájárult ahhoz, hogy 1909. évben 160 munkás talált foglalkozást a bányatelepeken. Minthogy a társaság a főszűlyt mindeddig a telepek előkészítési munkálataira fektette, de nagyobb mennyiségű termelés a kellő szállítási eszközök hiányában és az egyes bányatelepeknek a vasuti állomástól való 4-5 illetőleg 10 kilométernyi távolsága folytán amugy is rendkívül nehézkes és költséges lett volna, nem is termelt nagyobb mennyiségű szenet, úgy hogy az 1909. évi szén-

termelés csak 65.000 q. tett ki. A társaság jelenleg egy 7,5 km. hosszú sodronykötélpálya készítését és egy modern berendezésű szénosztályozó létesítését tervezi, melyeket az év őszén üzembe helyez.

A munkáshiány káros hatását a társaságnak rövid fennállása alatt is sajnosan kellett tapasztalnia, mert a helybeli munkások csakis időszerű munkásoknak tekinthetők, amennyiben a nyár folyamán semmi pénzért sem dolgoznak és éppen ez ok miatt inkább csak külszíni munkánál használhatók, míg a rendes bányamunkásokat — nagy áldozatok árán — távoli vidékről kell hozatnia.

Ami már most is különösen érezhető, de a jövőben a társaság szállítására és így a termelési költségek alakulására is rendkívül nagy befolyással lesz — az, hogy a bánya feladó állomása: Szurdok magánvasut mentén fekvén, a fuvartételek túl magasak. De nem csak a bányaiüzem részére érkező anyagokat drágítja meg nagyon a fuvar, hanem az eladásra kerülő szén árára is oly nagy hatással van, hogy a társaság nagyobb vevő körzetre csak igen nagy áldozatok árán terjeszkedhetik ki.

E hátrány lehető enyhítése érdekében vállalatunk igen ajánlatosnak tartja a Franciaországban a magánvasutakon életben levő azt a gyakorlatot követni nálunk is, hogy a szén fuvardíja a befutott kilométerek szerint számítassék, legyen az bármely magán- vagy államvasut.

E kívánság méltányosnak látszik abból a szempontból, mert bizonyítható tény az, hogy például az összes magyarországi barna szenek kevés kivétellel mind egyenlő minőségűek és a termelési költségeik majdnem egyformák s így az egyenlő elbánás elve méltán követelhető.

✂ HAZAI HIREK. ✂

Kinevezés. A m. kir. pénzügyminiszter a bányászat körébe tartozó kezelési ágazatoknál alkalmazott műszaki tisztviselők létszámában Tavi Károly főmérnököt bányatanácsossá, Melis István és Körös Rezső mérnököket főmérnökökké és Honek Ignác és Andrea János segédmérnököket mérnökökké nevezte ki.

A bányatörvény kijátszása. A régi és elavult bányatörvényünk kijátszása fölülmul minden képeletet. Ha akármilyen és bármiféle tiltó rendelkezéseket is hoznak arra nézve, hogy elejét vegyék a hatóságok a törvény kijátszásának, ezer mód kínálkozik az üzérkedő bányaspekulánsnak arra nézve, hogy megkerülje a törvényt. Hiába ideje mult és már régen megérett az új bányatörvény. Persze ezt hiába várjuk. A munka sokkal nagyobb és széleskörűbb, semmint annak elkészítését a közeljövőben várhatnók. De az önkéntes előkészítőmunkálatok már eléggé szép számmal vannak. Ezek azonban persze nem segítenek semmit. Olyannyira nem, hogy bányatörvény kijátszása nem is kunszt. Szinte sportot is üznek belőle.

A zalatnai bányakapitányság területén volt a Macseds Mária menyemenetele bányatársulatnak Mária Himmelfahrt védnevű bányája. A bánya persze, hogy nem termelt, sőt üzemből sem volt. A bányakapitányság felszólította a társulatot, hogy vegye fel az üzemet. A társulat persze hallgatott. Az üzemet fel nem vette. Végre megunt a kapitányság a dolgot és megvonta a jogositványt a

társulattól. A bányajogositványt azonban átvette a szomszéd társulat és — szintén nem hozta üzembe a bányát. Természetesen ettől is megvonták a jogositványt és átadták egy harmadiknak, negyediknek stb. Isten tudja hányadiknál tartanak most. Ez az egyik.

Nemkevesebb érdekese a másik eset is. Az abrudbányai bányakapitányság területén létezik Péter és Pál cégű bányatársulat, melynek jogositványa Bucsumi község határában lévő „Anna”-telek. A vállalat már évek óta bírja a jogositványt, de persze dolgozni nem dolgozik. Most felszólították, hogy az üzemet záros határidő alatt kezdje meg, mert különben elveszik a jogositványt. Amittől ez a társulat nem ijed meg, mert hiszen hosszabb idő óta ismeretlen helyre költözött igazgatósága helyett még mást nem választott. Ennyire nem veszi komolyan dolgát.

A Magyar Általános Kőszénbánya részvénytársaság új területe. Mint értesülünk a Magyar Általános Kőszénbánya részvénytársaság a Losonc Vilke és Mikse-i vidék erdősegeiben szén után erősen furat. Megjegyezzük, hogy a szénterület a Losonc várostól mint egy 1/4 órányi távolságban lévő kies városi fürdőnél kezdődik. A kutatás területét képző szénmedence a salgótarjáni medence folytatása és a Rappromhányi kőszénbánya már művelt területéről délnyugatra fekszik. Feltehető, hogy a szinte kiapadhatatlan nográdi szénmedence ama nyulványában szintén nagy mennyiségű szén van.

Miért nem ad elő Hermann Miksa? Hermann Miksa professzorról a selmezbányai bányászati akadémia főiskola ezen jeles szakerejéről egészen fölösleges volna ezen körülírást is ideiktatni, mert ezen rektorságot is viselt férfiúról ugyanis minden bányász tudja, hogy egyik disze a főiskolának. Tudják ezt a pénzügyminiszteriumban is, mert Hermann Miksát a sarmási földgáz tanulmányozása céljából szintén jónak látták Amerikába kiküldeni. Hermann Miksa tehát járt Amerikában is, haza is jött, jelentést is tett és mindenki joggal várta, hogy neve ott lesz a szeptemberi bányászati közgyűlés előadóinak sorában. Sajátságos véletlenség lehet csak, hogy neve kimaradt. Mi úgy hisszük, hogy ez sajtóhiba, vagy csak nem tendentia?

Halálos baleset. Az orlai m. kir. és társulati Szt. kereszt altároló bányamű gurarosiai gépháza szénfelvonó készülékénél Dáncs Péter Máté, 15 éves csillettöltő fiú szörnyet halt. A baleset úgy történt, hogy a fiú a személyszállításra különben be sem rendezett, automaticamente működő, felvonó készüléken felvonatta magát s vigyázatlanság folytán, a generatorok szintjén, a felvonó készülék megálló helyén, feje a padozat vasbordája s a felvonó készülék padozata közé szorult. A vizsgálat megindult.

A Heinzelmann-féle vasgyár bányatársulat társulása. A Heinzelmann-féle vasgyár bányatársulatnak Hisnyóvízen 1910. évi szeptember hó 5-én tartja társulását, melynek napirendjén a következő tárgyak szerepelnek. I. Határozathozatal a rákosi közös bányák összesítésére irányuló csereszerződés megkötése tárgyában. II. Bányatársulati igazgató választása és szolgálati szerződésének

kiállítás. III. Az igazgatóság illetményeinek szabályozása. IV. Igazgatóság részére adandó felmentvény. — E bányatársulat Turcsva, Pashegy, Szirk, Nandrás, Rákos és Lice községekben bir vasércbánya objektumokkal, vasgyári telepe pedig Hisnyóvízen van. Hogy a társulat a maga programjának mennyire megfelel és milyen sikeresen oldja meg azokat az üzleti terveket, melyek céljai, mi sem bizonyít jobban, mint hogy a társulat évről-évre nő és vagyonban, valamint tekintélyben is erősödik.

Sajátságos szállítási feltétel. A „Pesti Hírlap” írja: „Rekord”-hoz hasonló minőségű hengerolaj szállítására hirdet pályázatot 26.253/910. sz. alatt a most megjelent Közszállítási Értesítőben a m. kir. állami vasgyárak központi igazgatósága. Ezt a tényt annál inkább le kell szögezünk, mert nem járja, hogy annyi beruházással fentartott intézmény ilyen kezdetleges módon határozza meg szükségletét. Ma, amikor három tizedesnyi pontossággal meghatározható az olajoknak savtartalma, sűrűsége, lobbanási pontja és viskozitása (kenőképessége), akkor fölösleges bármely gyárnak speciális elnevezését állítani értékmérőül.

Az Urikány-zsilvölgyi szénbányák foglalkoztatták a héten a hírlapokat. Vagy igazabban a hírlapok foglalkoztak e bányákkal. Elsőbben azt írták, hogy valóságos angolminőségű szánre bukkantak, de a vállalat igazgatósága ezt titkolja, mert nos hát, mert titkolja. Azután azt írták, hogy a kormány a kötendő nagy magyar kölcsön érdekében kedvében kívánván járni a francia pénzügyi piacnak, nagy megrendelést adott e szénbányáknak, lévén a bányavállalatnál a francia pénzügyi piac is érdekelve. Végül azután azt írták, hogy mind e hir nem igaz, hanem az Urikány-zsilvölgyi bányák már az idén leszállítják Mávnak a jövő évben szállítandó szénkontingenst. Nem tudjuk, hogy legközelebb mit fognak írni, amiket eddig írtak, az mind hizott kacaszámba megy.

Változások az abrudbányai m. kir. bányabiztosságnál. A m. kir. pénzügyminiszter 605,47—1910. számú rendeletével Medzny János kir. főbányabiztost — mint ezt már jelentettük — a zágrábi országos bányakapitánysághoz helyezte át, ahol a bányakapitány helyettese lesz, mint vezető főbányabiz os. — Az abrudbányai kir. bányabiztosság vezetője Pfeffer Aladár kir. főbányabiztos aki mellé dr. Zelesny Károly jelenleg budapesti bányabiztost helyezik át.

A Kazinczi Kőszénbánya Részvénytársaság. Hirt adtunk a Kazinczi Kőszénbányában az utóbbi időben történt mozgalmakról, most számot adunk a részvénytársaság július 22-én tartott rendkívüli közgyűléséről, melyen elhatározták, hogy az eddigi 1,029.000 koronára rugó alaptőkét 4,287.600 koronára emelik fel. Az új kibocsátási részvények egész mennyiségét a Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársaság jegyezte s a befolyó összeget a királdi, sajószentpéteri és disznóshorvati bányák megszerzésére fogják fordítani. A közgyűlés az alapszabályoknak a változott viszonyoknak megfelelő módosítását és ennek során azt is elhatározta, hogy a társulat cége ezentúl Borsodi szénbányák Részvénytársasága lesz: Az igazgatóság tagjaivá megválasz-

tották Fenyő Soma drt, Gábor Bertalant, Gellért Áron drt, Hirsch Albert drt, Löw Tivadar drt, Mandel Gyulát, Pollatschek Sándort, Simon Izidort, Szende Ernőt, Szende Lajost és Vida Jenőt, míg a felügyelő-bizottság tagjaivá Faragó Ármint, Goloday Kornélt, Löw Györgyöt, Schaumburg Henriket és Szalkai Zsigmondot választották meg. A közgyűlés után megtartott igazgatósági ülés a társulat elnökévé Löw Tivadar drt, alelnökévé Mandel Gyulát választotta meg és kinevezte Salgó Bélát igazgatónak, Mandel Viktort pedig cégjegyzővé nevezték ki.

Sulyos baleset egy kőbányában. Megirtuk már többször véleményünket, hogy milyen felületesen történik a robbantás az ország összes kőbányáiban. A legnagyobb vigyázatlanság következménye az a sok szerencsétlenség, mi nap nap után megtörténik. Legujabban Piszken, Wilhelm Mór kőbányájában sulyos baleset érte Holvai István kőfaragót. Követ robbantottak és robbanás közben jobb keze és mindkét szeme megsérült. Nincs remény, hogy szemevilágát visszanyerje. Hogy a balesetért kit terhel a felelőség, azt eddig nem tudták megállapítani.

A zágrábi bányakapitányság. Nagy panaszos levél érkezett hozzánk a zágrábi bányakapitányság eljárása ellen. A panaszos levélhez akták is voltak csatolva, amelyekből kitűnik, hogy a panasz ugyancsak alapos. Miután az ügy a pénzügyminiszterium eldöntése alatt áll, bevárjuk ezt a döntést és akkor közölni fogjuk a tényállást, illusztrálásával annak, hogy miképpen ápolják és fejlesztik nálunk a bányászatot. Az aktákból azonban azt is láttuk, hogy a zágrábi bányakapitányság egy és ugyanazon ügyben egy és ugyanazon féllel egyszer horvát, aztán német, néha magyar nyelven levelez. Már most azt szeretnők tudni, hogy a zágrábi bányakapitányságnak mi a hivatalos nyelve?

A budai Szt.-Lukácsfürdő „Nagyszállodájában” és „Thermal”-szállodájában szoba teljes ellátással naponként 10 kor.-tól feljebb. Minden szoba kilátással a Duuára. Kénes iszapfürdők és iszapborogatások. Fürdőismertetést díjmentesen küld a

Szt.-Lukácsfürdő
részvénytársaság.

✂ KÜLFÖLDI HIREK ✂

Petroleum szökőkút. A Moszkva—kaukázusi társaság bakui petroleumtelepén egy petroleum-szökőkút támadt. A szökőkút naponta 850.000 pud petroleumot hoz felszínre.

Furógépverseny Transvaalban. A transvaali bányászat rohamos fejlődése folytán állandó a munkáshiány, aminek folytán hova-tovább a gépi fejtesre kell az ottani bányáknak berendezkedni. Ez volt az oka, hogy a johannesburgi bányakamara furógépversenyt rendezett, melyen 23 jelentkező vett részt. Ezek közül öt gép transvaali szerkezetű, tizenegy angol, öt német, és kettő amerikai volt. Az összes gépeket sajtolt levegővel hajtották, noha sajtolt víz és villamosság állott rendelkezésre. A verseny 1908. február havában kezdődött azzal,

hogy a johannesburgi egyetemen az egyes furógép hatásfokát, légfogyasztását meghatározták. Már ezen vizsgálat alkalmából 10 gépet kizártak a további versenyből. A megmaradtakkal aztán napszinten kezdtek dolgozni, mely munka mellett három gép ismét kiesett a versenyből. A megmaradt tíz gép aztán állandó felügyelet mellett hónapokon át volt rendes bányauzenben, ami mellett még további hat gép mondta fel a szolgálatot, úgy, hogy ez évi március havában befejezett verseny utolsó napjára már csak négy gép maradt. A versenybizottság az összes tényezők lelkiismeretes mérlegelése után két gépet nyilvánított egyenértékűnek és ezeket egyenként 60.000 korona díjban részesítette. Az egyik pályanyertes gépet a duisburgi gépgyár részvénytársaság, előbb Bechem és Keetman, készítette »Eisenbeis« szabadalma szerint. A gépgyár magyarországi képviselője Schember Frigyes Bpest, VI., Andrassy-ut 50.

BORHEGYI LITHIUMOS BORVIZ

Borhegyi a legolcsóbb lithionviz. Sziklából fakadó természetes ásványviz, Üdit és gyógyit! Megrendelhető: A „Magyar Ásványviz Forgalmi és Kiviteli R.-T.”-nál (B. K. 333/44.) Budapest. Telefon 162-84.

SZERKESZTŐI ÜZENET.

M... H... Budapest. Tessék a pénzügyminiszterium döntését bevégni. Ne csodálkozzék a zágrábi bányakapitányság eljárásán, ott még ma is az 1875. évi anakronizmus az irányadó. Harmincöt év haladását és fejlődését ott átaludták. Majd lesz gondunk reá.

J... A... Budapest. Ön azt vallja, hogy lehet valaki bizottsági tag és e mellett tárgyilagoss. Tiszteljük álláspontját. Mi azt valljuk, hogy a bizottsági tagság befolyásolja a tárgyilagosságot. Ön azonban nem tiszteli ez álláspontunkat, hanem ki tudja mit keres mögötte. Hát kérjük: semmi sincs mögötte. Mi teljesen megelégszünk azzal, hogy a magunk erejéből és tisztességéből hirlapírók vagyunk, nem szükséges, hogy „bizottsági tag” is legyünk.

Bányász. K...cza. Szívesen elismerjük, — ha éppen tetszik — szupremáciáját szakkérdésekben, de ez csak nem befolyásolhatja a mi álláspontunkat? Avagy a bányászat csakis szaktudomány és egyébként cseppet sem közgazdasági kérdés? Hát ha Ön szerint a bányászathoz csakis „bányász-szakember” szólhat hozzá, akkor mondja kérem, mi szerepe van e téren a pénzembereknek, az iparosnak, a kereskedőnek? Talán csak az, hogy kritika nélkül, behódolva fogadja el a „bányász-szakember” véleményét? Nagyon kérem, ne tessék oly nagyon is exkluzív lenni, mert ez azután már nem is a szaktudomány exkluzivitása, hanem — nevetségesség.

M... J...ő. Kolozsvár. Az állami szénbányászatról azért nem írunk, mert nincs róla mit írunk. Az állami üzem ép olyan exigenciákkal bír, mint bármely magánüzem. Ha minden rendes mederben mozog, akkor nincs ok az üzembről írni, elég erre a rendes évi beszámoló. Igaz, hogy az állami szénművek magasabb közgazdasági hivatással is

bírnak és ez okból még külön is érdeklik az általános közvéleményt. De hát ne jöjjünk önmagunkkal ellemondásba: mi azt szoktuk mondani, hogy nálunk nincs gazdasági vélemény.

K... S... Pécs. Csodálatos nézet. Hát ha valamely vállalat veszteséggel dolgozik, az mindjárt „schwindli” vállalat? Igaza van annak a magyar politikusnak, a ki a napokban keserűségében azt mondta, hogy tulajdonképpen csak talmi-ország vagyunk. Ön szerint is: a szegény ember komisz ember. Hát mi igen jól ismerjük azt a vállalatot és megnyugtathatjuk Önt, hogy nagyon komoly emberek nagyon komoly alapon létesítették. És az iránt is megnyugtathatjuk, hogy a mai veszteséget a vállalat igen könnyen ki fogja heverni, mert csakis a kezdet nehézségeiről, ugynevezett gyermekbetegségekről van szó.

DIGESTOL

Kitünő hatású emésztő por

gyomor- és bélbajoknál.

Az emésztést elősegíti, a székletet szabályozza. Orvosi kitünőségek által kipróbálva és ajánlva.

Ára egy doboznak **2 korona.**

Készíti: **Glück Rezső** gyógyszerész
gyógyszertár a „Fehér galambhoz”

BUDAPEST, VIII. kerület, Rákóczi-tér 2. szám

(B 309/10/11) **Kapható minden gyógyszertárban.**

ESTERHÁZY HERCEGI HITBIZOMÁNY

2359/910.

Bányabérlet.

A Herceg Esterházy Pál nádor által alapított hitbizomány tulajdodát képező, s a sopronmegyei (magyarország) Lajtaufalu, Büdöskut, Völgyfalu, Pecsényéd és Szarvkő községek határában levő hitbizományi birtokokra adományozott Pál, Siklós, Terezia, István, Károly, Kipót, Vince, János és Mária nevű kőszénbányatelkek határközökkel bérbé adatnak.

Nevezett bányatelkeken a lignit bányászat 1905-ig élénk üzemben volt, de személyi okokból később felhagyatott.

Az érdeklődők Kismartonban a hercegi központi igazgatóságnál nyerhetnek felvilágosítást.

Kismarton, 1910. évi augusztus hó 1-én.

Nagy Albert

kormányzó.

(B 364/35)

ÓVÁS!

Azon állítás, hogy szabadalmazott

golyókormányzatunk

több levegőt használ fel, mint más kormányzatok, nem igaz. Ezért tehát mindenkit, aki ezt a mesét terjeszti, felelőségre vonjuk. ■ Golyókormányzatunkat bármily levegőmennyiségre beállithatjuk. Egy rövid idővel ezelőtt végbement

versenyfutásnál

a mi golyókormányos kalapácsunk levegő elhasználás tekintetében a legkedvezőbb eredményeket érte el.

Flottmann H. és Társa

Ausztria-Magyarország részére központ WIEN XVI.

■ 6 év alatt mintegy 13000 kalapács szállított ■